

Ruotsin puolustusministeriö
Puolustusministeri

Pohjoismaiden neuvosto
Ved Stranden 18
DK-1061 Kööpenhamina
Tanska

**Vastaus kirjalliseen kysymykseen Pohjoismaiden
kansalaisten yksityisyyden suojasta**

Hans Frode Kielland Asmyhr on esittänyt kysymyksen Pohjoismaiden kansalaisten yksityisyyden suojasta ja oikeusturvasta koskien signaalitiedustelua, jota suoritetaan Ruotsin signaalitiedustelua puolustusvoimien tiedustelupalvelutoiminnassa käsittelevän lain (2008:717) alaisuudessa. Hallituksen työnjaon mukaan kysymykseen vastaaminen kuuluu minun tehtäviini.

Ruotsin laki signaalitiedustelusta puolustusvoimien tiedustelupalvelutoiminnassa (2008:717) sisältää sekä oikeusturva- että valvontamekanismeja yksityisyyden suojan turvaamiseksi.

Lain ja siihen liittyvän asetuksen myötä Ruotsin puolustusvoimien radiolaitos (FRA) voi puolustusvoimien tiedustelutoiminnassa valvoa sähköisiä signaaleja riippumatta viestimestä. Lainsäädännössä säädetään sekä perinteisestä signaalitiedustelusta, jota FRA-viranomainen on harjoittanut sen perustamisesta lähtien vuonna 1942, että tietoliikenteen valvonnasta lain määrittelemissä puitteissa.

Lain mukaan signaalitiedustelu on sallittua tiedustelutoiminnassa sekä tiedustelutoiminnan kannalta välttämättömän tekniikan ja osaamisen kehittämisessä. Ruotsin puolustusvoimien tiedustelutoimintaa koskevan lain (2000:130) mukaan tiedustelutoimintaa tulee harjoittaa Ruotsin ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan tukemiseksi ja lisäksi Ruotsiin kohdistuvien ulkoisten uhkien selvittämiseksi. Tiedustelutoiminnan tulee koskea ainoastaan ulkomaisia olosuhteita.

Tiedustelutarkoituksessa tehtävää signaalitiedustelua saa suorittaa ainoastaan hallituksen, hallituksen kanslian tai puolustusvoimien linjauksen mukaan, jonka tulee olla hallituksen yleisen tiedustelutoimintaa koskevan kohdennuksen mukainen. Signaalitiedustelua saa suorittaa ainoastaan määrättyihin laissa erityisesti ilmoitettuihin tarkoituksiin. Tietoliikenteen valvontaa saa

suorittaa ainoastaan Ruotsin rajat ylittävälle liikenteelle. Lainsäädännössä ei ole kansalaisuuteen perustuvaa sääntelyä. Yksilön yksityisyyden turvaamiseksi käytettävät suojelumekanismit ovat siten samat kaikille kansalaisuudesta riippumatta. Tietoliikenteen seulonta tulee toteuttaa automatisoidusti hakusanoja hyödyntäen. Hakusanojen määrittelyn ja käytön tulee tapahtua yksityisyyden suojaa kunnioittaen ja siten, että signaalitiedustelu rikkoo yksityisyyttä mahdollisimman vähän. Lisäksi hakusanoja tulee voida johtaa yksityishenkilöön vain, jos tälle on toiminnan kannalta erityisiä syitä. Laissa on erikseen määritelty, päättävien ja toteuttavien tasojen rajoittavista mekanismeista huolimatta, milloin kerätyt tiedot eivät saa toimia jatkokäsittelyn aineistona, vaan ne tulee tuhota välittömästi. Tuhoamisvelvollisuus koskee tietoja, jotka

- liittyvät tiettyyn yksityishenkilöön ja joilla ei ole merkitystä tiedustelutoiminnalle
- ovat painovapausasetuksen perusteella vaitiolovelvollisuuden alaisia tai joita koskee lähdesuoja
- sisältävät keskustelua epäillyn ja tämän puolustajan välillä
- on annettu ripin tai henkilökohtaisen sielunhoidon yhteydessä tietyissä tapauksissa.

Yksityishenkilöä koskevien tietojen raportointi voi sen vuoksi ainoastaan käsitellä olosuhteita, joilla on merkitystä puolustusvoimien tiedustelutoiminnalle.

FRA:n signaalitiedusteluun tarvitaan myös tiedustelutoiminnasta vastaavan tuomioistuimen lupa. Toiminnan jatkuvasta valvonnasta vastaa Ruotsin puolustusvoimien tiedustelutoiminnan valvontalaitos (Siun).

Kyseisen erityistuomioistuimen tavoitteena on parantaa kansalaisten yksityisyyden suoja tiedustelutoiminnan alaisuudessa tapahtuvan signaalitiedustelun yhteydessä. Tuomioistuin käsittelee FRA:n lähettämiä signaalitiedustelun lupahakemuksia. Signaalitiedusteluun myönnetään lupa tietyn tiedonkeruutoimeksiannon mukaisesti ainoastaan, jos tiedonkeruuta ei voida toteuttaa hienovaraisemmalla tavalla, jos toimeksiannon arvioidaan antavan tietoja, joiden arvo on selvästi suurempi kuin tiedonkeruusta aiheutuvan yksityisyyden rikkomisen tuomat mahdolliset haitat ja jos hakemus ei kohdistu ainoastaan tiettyyn yksityishenkilöön. Kaikkeen FRA:n harjoittamaan toimintaan vaaditaan tuomioistuimen myöntämä lupa.

Siun on Ruotsin hallituksen alainen viranomainen, jonka tehtävänä on valvoa, että puolustusvoimien tiedustelutoiminta tapahtuu lakien ja asetusten mukaisesti. Siun on tiedustelutoiminnan alaisuudessa tapahtuvaa signaalitiedustelua koskevan lain mukainen

valvontaviranomainen. Signaalitiedustelun valvonnassa tarkastellaan erityisesti hakusanoja, tietojen tuhoamista ja raportointia. Lisäksi Siun tarkistaa yksityishenkilöiden pyynnöstä, onko kyseisen henkilön viestejä kerätty signaalitiedustelun yhteydessä.

Ruotsin valtiopäivät on pyytänyt hallitukselta vuosittaista selontekoa, joka pohjautuu selvitykseen lain perusteella suoritetusta signaalitiedustelutoiminnasta. Hallitus antoi selonteon kyseisestä selvityksestä viimeksi 20. joulukuuta 2011 (kirjelmä 2011/12:48 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet). Hallitus toteaa kirjelmässään, että FRA:n signaalitiedustelutoimintaa toteutetaan lainsäädännön tarkoituksen mukaisesti ja yksilön yksityisyyden suojaa kunnioittaen. Valtiopäivät totesi kirjelmän käsittelyn yhteydessä, että FRA:n signaalitiedustelun valvonta toimii hyvin (mietintö 2011/12:FöU6, valtiopäivien vastaus 2011/12:179).

Tukholmassa 26. huhtikuuta 2012

Karin Enström